

Samenvatting

Advies 'Inzet van ervaringsdeskundigheid bij de reclassering'

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

Bij het ministerie van Justitie en Veiligheid en de reclassering bestaat sinds enkele jaren belangstelling voor de inzet van ervaringsdeskundigheid in de reclasseringspraktijk. Om die reden heeft het ministerie de Afdeling advisering van de RSJ verzocht over dit onderwerp te adviseren. Ervaringsdeskundigheid wordt nog weinig bij de reclassering ingezet. Daarom is bij de voorbereiding van dit advies ook gekeken naar andere, verwante werkvelden waar ervaringsdeskundigheid wordt ingezet, zoals de verslavingszorg en de forensische zorg.

Ervaringsdeskundigheid

Tegenwoordig wordt ervaringsdeskundigheid op steeds meer plaatsen in de maatschappij ingezet.

In organisaties komt ervaringsdeskundigheid vaak in twee functies voor: ervaringsdeskundige en ervaringsvrijwilliger. In het algemeen zijn ervaringsdeskundigen opgeleid om als zodanig te opereren; in vergelijking daarmee zijn ervaringsvrijwilligers in meer beperkte mate geschoold en/of gecoacht. De ervaringsvrijwilliger en de ervaringsdeskundige vullen elkaar aan wat betreft werkzaamheden: waar ervaringsvrijwilligers een meer ondersteunende rol hebben, dragen de ervaringsdeskundigen bij aan bijvoorbeeld toezicht of behandeling.

Omwille van de leesbaarheid wordt in deze samenvatting vanaf hier zowel de ervaringsdeskundige als de ervaringsvrijwilliger aangeduid met de term ervaringswerker, tenzij expliciet één van de twee wordt bedoeld.

Mogelijke toegevoegde waarde

Vanuit de praktijk van de verwante werkvelden forensische zorg en verslavingszorg, waar voor dit advies informatie is verzameld over de inzet van ervaringsdeskundigheid, zijn allerlei voordelen van ervaringsdeskundigheid naar voren gekomen. Deze voordelen houden verband met het feit dat ervaringswerkers en cliënten bepaalde ervaringen delen. Hierdoor voelen cliënten zich door ervaringswerkers begrepen en erkend. Ook bieden ervaringswerkers cliënten perspectief en hoop dat het mogelijk is om problemen te boven te komen. De ervaringen die met ervaringsdeskundigheid binnen de reclasseringspraktijk zijn opgedaan, komen hiermee in grote lijnen overeen. Uit zowel literatuur als gevoerde gesprekken komt naar voren dat de ervaringen met de inzet van ervaringsdeskundigheid bij de reclassering veelbelovend zijn. Reclassenten ervaren het contact met ervaringswerkers als laagdrempelig en vertrouwd waardoor zij meer durven te delen.

Vanwege hun gelijksoortige achtergrond zouden ervaringswerkers cliënten beter op hun gemak kunnen stellen dan professionals dat kunnen. Hierdoor kunnen ervaringswerkers bij de reclassering een brugfunctie vervullen. Ervaringswerkers kunnen zorgen voor meer kennis en begrip bij reclasseringswerkers ten aanzien van cliënten. Meer algemeen kunnen ervaringswerkers cliënten motiveren en ondersteunen, en zorgen voor een gevoel van herkenning bij de cliënt. Bovendien vormen ervaringswerkers het bewijs dat verandering mogelijk is.

Al met al lijkt hiermee sprake te zijn van een toegevoegde waarde van de inzet van ervaringsdeskundigheid in de praktijk. Hier liggen kansen voor een verdere uitwerking van de inzet van ervaringsdeskundigheid binnen de reclassering. Er is echter weinig systematisch verzameld feitenmateriaal beschikbaar dat deze toegevoegde waarde voor de reclasseringspraktijk kan onderbouwen. Om die reden vindt de RSJ het van belang om verdere activiteiten op dit gebied goed te monitoren door middel van empirisch onderzoek. Daarbij is het van belang ook aandacht te schenken aan resultaten die inzicht geven in de werkzaamheid van de inzet van ervaringsdeskundigheid binnen de reclassering.

Enkele aandachtspunten

- Randvoorwaarde

Een randvoorwaarde bij de inzet van ervaringswerkers bij de reclassering is dat de betrokken ervaringswerkers voldoende zijn 'hersteld', dat wil zeggen op voldoende afstand staan van hun eigen problematiek (o.a. verslaving en/of het delictverleden).

- Meldcodes, gedragscodes en beroepscode volgen

De situatie kan zich voordoen dat een reclassent zich niet houdt aan afspraken en voorwaarden terwijl hij nog onder begeleiding van de reclassering staat. In het algemeen gelden binnen organisaties regels over het melden van een overtreding van afspraken en (bijzondere) voorwaarden. Die afspraken zijn vastgelegd in meldcodes, gedragscodes en beroepscode, waar naast de professional ook de ervaringsvrijwilliger en de ervaringsdeskundige aan gehouden zijn. Met het oog op eventuele aarzelingen bij de ervaringswerker om overtredingen te melden, vanwege de vertrouwensband die met een cliënt is ontstaan, is het van belang dat deze codes gevolgd worden.

- Verklaring omtrent het gedrag (VOG)

De verklaring omtrent het gedrag (VOG) kan bij de inzet van ervaringswerkers een belemmering vormen. De VOG hoeft echter niet altijd een probleem te zijn. Een justitieel verleden is niet per definitie een afwijzingsgrond. Bovendien is het zo dat een werkgever een VOG van werknemers kán vragen, maar dit is in veel gevallen geen verplichting.

Het advies wordt afgesloten met enkele aanbevelingen.

